

**ETIŠKO ELGESIO
VIEŠUOSIUOSE
PIRKIMUOSE IR
PIRKIMUOSE GAIRĖS**

ETIŠKO ELGESIO VIEŠUOSIUOSE PIRKIMUOSE IR PIRKIMUOSE GAIRĖS

Etiško elgesio viešuosiuose pirkimuose¹ ir pirkimuose² gairės (toliau – Gairės) skirtos perkančiosioms organizacijoms ir perkantiesiems subjektams (toliau kartu – pirkimo vykdytojas), jų darbuotojams, taip pat pagalbinės pirkimų veiklos paslaugų teikėjo darbuotojams, vykdančioms viešuosius pirkimus ir pirkimus (toliau kartu – pirkimai) ir kitiems, pirkimų procedūrose dalyvaujantiems ar įtaką pirkimų rezultatams galintiems daryti asmenims: pirkimų iniciatoriams, pirkimų organizatoriams, ekspertams, pirkimo komisijos nariams, sutarčių priežiūrą atliekantiems asmenims (toliau – pirkimų specialistai) bei stebėtojams, dalyvaujantiems pirkimo procedūroje.

Gairių paskirtis – apibrėžti pirkimų specialistų, pirkimo vykdytojo vadovų ir kitų dalyvaujančių pirkimo procedūrose ir (ar) galinčių daryti įtaką jų rezultatams asmenų profesinės etikos ir elgesio principus pirkimuose, užkirsti kelią neetiškam elgesiui, galimiems interesų konfliktams bei padėti priimti sprendimus, susidūrus su skirtingomis vertybėmis ir interesais.

Pirkimų specialisto tikslas – siekti racionalaus valstybės biudžeto lėšų panaudojimo vykdant pirkimus, užtikrinant, kad pirkimo vykdytojas mažiausiomis sąnaudomis įsigytų labiausiai jo poreikius, taip pat socialinius visuomenės, aplinkos apsaugos poreikius atitinkančias prekes, paslaugas ar darbus. Etiškas elgesys pirkimuose padeda mažinti korupcijos, sukčiavimo ir kitokio netinkamo elgesio apraiškas bei sustiprina pasitikėjimą viešojo sektoriaus institucijų veikla.

Pirkimų specialisto pareigas einantis asmuo turi laikytis etikos ir moralės normų, vadovautis objektyvumo, nešališkumo, efektyvumo, atsakomybės, konfidencialumo, skaidrumo ir profesionalumo principais. Valstybės tarnautojams taikomi etikos standartai ir veiklos principai apibrėžti įstatymuose³.

1. DOVANOS

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – Civilinis kodeksas) apibrėžtą dovanojimo sutarties sampratą, galima teigti, kad dovana yra laikomas bet koks neatlygintinai apdovanotojo (pavyzdžiui, pirkimų specialisto) nuosavybėn perduotas turtas (nekilnojamas ar kilnojamas daiktas, vertybiniai popieriai, pinigai), taip pat turtinės teisės

¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas

² Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymas

³ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnis; Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnis; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimas Nr. 968 „Dėl Valstybės tarnautojų veiklos etikos taisyklių patvirtinimo“

suteikimas ar atleidimas nuo turtinės pareigos. Dovaną įteikti gali tiek fizinis, tiek juridinis asmuo.

Išsamią informaciją ir paaiškinimus, susijusius su dovanų politika valstybės tarnyboje, pateikia Vyriausioji tarnybinės etikos komisija⁴. Informacija apie dovanų sampratą, jų traktavimą viešajame ir privačiame sektoriuose bei dėl dovanų priėmimo galinčias kilti problemas pateikta Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – Specialiųjų tyrimų tarnyba) parengtuose antikorupcijos vadovuose⁵.

Teisės aktuose nustatyti šie reikalavimai, susiję su dovanų priėmimu:

- draudžiama priimti dovanas politikams, valstybės ir savivaldybių pareigūnams ir kitokiems valstybės tarnautojams ir jų artimiesiems giminaičiams, kai tai susiję su politiko, pareigūno ar valstybės tarnautojo tarnybine padėtimi ar tarnybinėmis pareigomis⁶.
- asmuo, dirbantis valstybinėje tarnyboje, negali priimti dovanų arba jas teikti, jeigu tai gali sukelti Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo (toliau – Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas) 2 straipsnyje numatytą viešųjų ir privačių interesų konfliktą⁷.
- valstybės tarnautojas privalo elgtis nepriekaištingai, būti nepaperkamas, nepriimti dovanų iš asmenų ar organizacijų, galinčių daryti įtaką, kai jis eina valstybės politiko pareigas ar atlieka tarnybines pareigas⁸.

Dovanų politika pirkimuose atskirai nėra reglamentuota. Siūloma vadovautis šiomis rekomendacijomis:

- laikytis *nulinės dovanų politikos*, t. y. pirkimus inicijuojantiems, vykdančioms ar galintiems turėti įtakos priimamiems sprendimams bei už sutarčių priežiūrą atsakingiems asmenims, nepaisant to, jie yra valstybės tarnautojai ar ne, tiesiogiai ar per tarpininkus (netiesiogiai) nepriimti dovanų iš galimų ar esamų tiekėjų. Vykdamas rinkos konsultacijas, rengiant pirkimo dokumentus ir kitais pirkimų procedūrų etapais ar sutarties vykdymo metu priimta net ir, atrodytų, nereikšminga dovanėlė gali sukelti visuomenės, kitų tiekėjų nepasitikėjimą pirkimo skaidrumu.
- atsisakant dovanos mandagiai paaiškinti atsisakymo motyvus (nurodant, kad dovanos priėmimas nesuderinamas su atliekamomis funkcijomis, siekiant vengti bet kokios įtakos sprendimų priėmimui ar pan.), apie siūlytą dovaną pranešti vadovui. Jeigu manoma, kad siūloma dovana turint tikslą daryti įtaką sprendimams, pirkimų specialistas apie galimo kyšininkavimo atvejį turi pranešti Specialiųjų tyrimų tarnybai.
- jei dovana gauta pirkimų specialistui nežinant (jam nesant), jis turi nedelsdamas gražinti dovaną ją įteikusiam asmeniui.

⁴ Pavyzdžiui, 2015 m. lapkričio 25 d. speciali rezoliucija Nr. KS-73 „Dėl dovanų ir neatlygintinų paslaugų“

⁵ STT parengti antikorupcijos vadovai verslui ir viešajam sektoriui

⁶ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.470 straipsnio 5 dalis

⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 14 straipsnio 1 dalis

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 4 punktą

- jeigu dovanos gavimo išvengti nepavyksta, neįmanoma nustatyti dovanotojo, rekomenduojama informuoti tiesioginį vadovą ir nuasmeninti gautą dovaną, registruojant ją pirkimo vykdytojo dovanų registre (jei toks yra), viešai informuojant kolegas ar pan.

2. NEŠALIŠKUMAS

Pirkimų specialistas atlikdamas pirkimus, rengdamas pirkimo dokumentus ar atlikdamas sutarties vykdymo priežiūrą, priima sprendimus nepriklausomai nuo tiekėjų, vadovo, kitų asmenų ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas), Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo (toliau – Pirkimų įstatymas) bei kitų teisės aktų reikalavimais. Priimdamas sprendimus vengia išankstinės nuostatos, vadovaujasi visiems vienodais vertinimo kriterijais, vengia asmeniškumo, atsižvelgia į ekspertų pateiktą nuomonę ir kitus objektyvius veiksnius. Pirkimų specialistas yra dėmesingas kito asmens teisėms, pareigoms bei teisėtiems interesams, nepiktnaudžiauja kito asmens klaidomis ar nežinojimu. Patekęs į situaciją, kai negali likti nešališkas, pirkimų specialistas nusišalina nuo sprendimų priėmimo. Paprastai nusišalinimas reikalingas, kai gali iškilti arba iškyla viešųjų ir privačių interesų konfliktas, tačiau kartais nešališku likti trukdo ir moralinės nuostatos, kai pirkime dalyvauja ne giminytės, o kitais ryšiais (pavyzdžiui, draugystės) susiję asmenys. Pirkimų specialistas nusišalina nuo sprendimo priėmimo ir tokiais atvejais. Viešojo pirkimo komisijos narių, asmenų, perkančiosios organizacijos vadovo paskirtų atlikti supaprastintus pirkimus, ir viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių ekspertų nusišalinimo ar nušalinimo nuo sprendimų priėmimo procedūras, iškilus interesų konfliktui, nustato Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos ir Viešųjų pirkimų tarnybos kartu parengtas tvarkos aprašas⁹.

KOMISIJOS NARIŲ ROTACIJA

Problematika:

Kai pirkimo vykdytojo pirkimo komisijos nariai retai keičiasi ir nėra rotuojami, kyla rizika, jog konkursuose dalyvaujant ir laimint toms pačioms įmonėms, tarp tiekėjų ir pirkimo komisijos narių gali susiformuoti palankūs santykiai. Tokiu būdu gali būti pažeidžiamas nešališkumo principas, o tiekėjams taikomi skirtingi vertinimo kriterijai.

⁹ Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2017 m. birželio 21 d. sprendimas Nr. KS-72 „Dėl Viešojo pirkimo komisijos narių, asmenų, perkančiosios organizacijos vadovo paskirtų atlikti supaprastintus pirkimus, ir viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių ekspertų nusišalinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

Pasiūlymas:

Pirkimo vykdytojui siūloma savo vidiniuose dokumentuose numatyti pirkimo komisijos rotavimo tvarką, kartą per metus ar kas du metus keičiant komisiją ar didžiąją jos dalį, jei tai įmanoma. Rotuojant komisijos narius, atsižvelgiama į kitų pirkimo vykdytojo darbuotojų ekonomines, technines, teises žinias ir Viešųjų pirkimų įstatymo, Pirkimų įstatymo bei kitų pirkimus reglamentuojančių teisės aktų išmanymą.

3. ATSAKOMYBĖ

Pirkimų specialistas asmeniškai atsako už savo priimtus sprendimus, įformina juos dokumentuojant, o prireikus juos pagrindžia ir paaiškina.

Savo pareigas pirkimų specialistas turi atlikti atsakingai bei kompetentingai, o neturėdamas pakankamai įgūdžių ar žinių – informuoja tiesioginį vadovą bei pats siekia nuolat tobulinti žinias pirkimų srityje. Pirkimų specialistas nevykdo neteisėtų pavedimų ir nurodymų bei apie tai, kad jie neteisėti, ir, kad juos atsisako vykdyti, nedelsiant raštu praneša tiesioginiam vadovui. Tuo atveju, kai neteisėtus nurodymus teikia tiesioginis vadovas, pirkimų specialistas raštu apie tai informuoja aukštesnio lygio vadovą. Kai galima įtarti neteisėtus, korupcinio pobūdžio susitarimus, siūloma pranešti šiais pranešimų kanalais:

- Specialiųjų tyrimų tarnyba – el. paštu pranesk@stt.lt, arba telefonu (8 5) 266 3333
- Viešųjų pirkimų tarnyba – el. paštu korupcija@vpt.lt arba užpildant [formą](#) apie viešųjų pirkimų pažeidimus
- Vyriausioji tarnybinės etikos komisija – el. paštu vtek@vtek.lt, arba telefonu (8 5) 212 4396

4. SAŽININGUMAS

Savo pareigas pirkimų specialistas vykdo sąžiningai ir dorai, nesinaudodamas tarnybine padėtimi siekiant gauti asmeninės naudos. Pirkimų specialistas teisės aktų nustatyta tvarka deklaruoja privačius interesus, kurie gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą bei daryti įtaką objektyvių (nešališkų) sprendimų priėmimui. Vykdydamas pirkimus, pirkimų specialistas priima tik pagrįstus sprendimus bei tinkamai juos įformina. Savo atskirąją nuomonę vykdamas pirkimus, pirkimų specialistas pateikia komisijos posėdžio protokole, o jei toks nesudaromas – atskirame dokumente, kuriame nurodo savo sprendimo motyvus.

5. VIEŠŪJŲ IR PRIVAČIŲ INTERESŲ KONFLIKTAI

Viešųjų ir privačių interesų konfliktas paprastai apibūdinamas kaip viešųjų ir privačių visuomeninių-interesų susidūrimas, galintis paveikti tarnybinių pareigų atlikimą bei galintis sąlygoti ar sąlygojantis šališkų, subjektyvių ir neskaidrių sprendimų priėmimą. Viešųjų ir

privačių interesų derinimas valstybės tarnyboje reglamentuojamas Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymu. Viešųjų pirkimų teisėje interesų konfliktas apibrėžiamas kaip pirkimo vykdytojo ar pagalbinės pirkimų veiklos paslaugų teikėjo darbuotojo, komisijos nario, eksperto ar (ir) stebėtojo, dalyvaujančio pirkimo procedūroje, tiesioginio ar netiesioginio finansinio, ekonominio ar kitokio pobūdžio asmeninis suinteresuotumas, galintis pakenkti jų nešališkumui ir nepriklausomumui pirkimo metu.

Siekiant išvengti viešųjų ir privačių interesų konflikto, prieš pradėdamas vykdyti pirkimą, pirkimo vykdytojo ar pagalbinės pirkimų veiklos paslaugų teikėjo darbuotojas, pirkimo komisijos narys, ekspertas, stebėtojas, dalyvaujantis pirkimo procedūroje ar galintis daryti įtaką jos rezultatams, dalyvauti pirkimo procedūrose ar su pirkimu susijusius sprendimus priimti gali tik pasirašęs nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą. Nešališkumo deklaracija ir konfidencialumo pasižadėjimas gali būti pasirašomi vieną kartą per metus (jei kitaip nenustatyta pirkimo vykdytojo vidaus dokumentuose), jeigu pirkimą atlieka nuolatinė pirkimo komisija ar pirkimo organizatorius, turintis nustatytą nuolatinę pirkimų vykdymo funkciją arba prieš kiekvieną pirkimą, jeigu kiekvienam pirkimui sudaroma vis kita pirkimo komisija ar skiriamas vis kitas pirkimo organizatorius. Tuo atveju, jeigu tas pats asmuo dirba keliose pirkimo komisijose arba yra ir pirkimo organizatorius, ir pirkimo komisijos narys – jam galima pasirašyti nešališkumo deklaraciją kartą per kalendorinius metus, nurodant visas atliekamas pareigas. Stebėtojas pasirašo nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą prieš kiekvieną pirkimą, kurio procedūras stebi.

Pirkimo vykdytojo ar pagalbinės pirkimų veiklos paslaugų teikėjo darbuotojas, pirkimo komisijos narys ar ekspertas, stebėtojas, dalyvaujantis pirkimo procedūroje ar galintis daryti įtaką jos rezultatams, turi nedelsdamas raštu pranešti pirkimo vykdytojo vadovui ar jo įgaliotajam atstovui, paaiškėjęs bent vienai iš šių aplinkybių:

- pirkimo procedūrose kaip tiekėjas dalyvauja jam artimas asmuo arba juridinis asmuo, kuriam vadovauja toks asmuo. Jam artimi asmenys yra: sutuoktinis, jo ir jo sutuoktinio tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai (įbroliai), seserys (įseserės), seneliai, vaikaičiai ir jų sutuoktiniai.
- jis arba jam artimas asmuo:
 - ✓ yra pirkimo procedūrose dalyvaujančio juridinio asmens valdymo organų narys;
 - ✓ turi pirkimo procedūrose dalyvaujančio juridinio asmens įstatinio kapitalo dalį arba turtinį įnašą jame;
 - ✓ gauna iš pirkimo procedūrose dalyvaujančio juridinio asmens bet kokios rūšies pajamų.
- dėl bet kokių kitų aplinkybių negali laikytis visų tiekėjų lygiateisiškumo, nediskriminavimo, proporcingumo, abipusio pripažinimo ir skaidrumo principų.

Viešojo pirkimo komisijos nariai, asmenys, perkančiosios organizacijos vadovo paskirti atlikti supaprastintus pirkimus, ir viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai turi užpildyti privačių interesų deklaraciją, kaip tai numato Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 4 straipsnio nuostatos.

6. KONFIDENCIALUMAS

Pirkimo vykdytojas, pirkimo komisija, jos nariai ar ekspertai ir kiti asmenys negali tretiesiems asmenims atskleisti pirkimo vykdytojui pateiktos tiekėjo informacijos, kurios konfidencialumą nurodė tiekėjas. Ši informacija negali būti naudojama siekiant asmeninės naudos, ar siekiant proteguoti konkretų tiekėją ir sudaryti jam palankesnes sąlygas dalyvauti bei laimėti pirkimą. Prieš pradėdant vykdyti pirkimą pasirašomas konfidencialumo pasižadėjimas¹⁰. Konfidencialios informacijos sąvoka nustatyta Viešųjų pirkimų įstatymo 20 straipsnyje ir Pirkimų įstatymo 32 straipsnyje. Tokia informacija gali būti komercinė (gamybinė) paslaptis ir konfidencialieji pasiūlymų aspektai. Informacija, kuri laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, nustatyta Civilinio kodekso 1.116 straipsnyje – jeigu informacija turi tikrą ar potencialią komercinę (gamybinę) vertę dėl to, kad jos nežino tretieji asmenys ir ji negali būti laisvai prieinama dėl šios informacijos savininko ar kito asmens, kuriam savininkas ją yra patikėjęs, protingų pastangų išsaugoti jos slaptumą. Informaciją, kuri negali būti laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, nustato įstatymai. Visas tiekėjo pasiūlymas ir paraiška negali būti laikomi konfidencialia informacija, tačiau tiekėjas gali nurodyti, kad tam tikra jo pasiūlyme pateikta informacija yra konfidenciali. Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog bet kuriuo atveju pirkimo vykdytojai privalo užtikrinti kad būtų laikomasi asmens duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

7. SKAIDRUMAS

Skaidrumo principas atliekant pirkimų procedūras yra vienas svarbiausių, kadangi pirkimai susiję su valstybės lėšų panaudojimu. Skaidrumo principo pagrindinis tikslas yra užtikrinti, kad iš pirkimo vykdytojo pusės nebūtų favoritizmo rizikos ir savavališkumo. Skaidrumas suprantamas kaip viešumo užtikrinimas vykdamas pirkimo procedūras. Viešumas pirmiausia sietinas su pirkimo paskelbimu. Viešas paskelbimas apie pirkimą formuoja tiekėjų lūkesčius, kad pirkimo vykdytojas atlikdamas pirkimo procedūras sudarys vienodas sąlygas konkuruoti tarpusavyje (galimybių viešumą), jiems suteikiant galimybę pateikti savo pasiūlymus. Skaidrumo principas pirkimo paskelbimo kontekste suponuoja ir tiekėjų teisėtus lūkesčius, kad pirkimo vykdytojas tiekėjams suteiks lygias galimybes sudaryti pirkimo sutartį, t. y. nustatys objektyvius bei nediskriminuojančius pirkimo konkurso kriterijus.

Skaidrumo principas taip pat reiškia pirkimo vykdytojo pareigą tiekėjams suteikti pakankamai informacijos, įskaitant pirkimo sąlygas, jų išaiškinimus, reikalingus pirkimo vykdytojo poreikius atitinkančiam pasiūlymui, bei informacijai, susijusiai su konkretais

¹⁰ plačiau apie tai žr. 5 skyriuje „Viešųjų ir privačių interesų konfliktai“

tiekėjo pasiūlymo įvertinimu, pateikti. Pirkimų specialistas turi užtikrinti, kad pirkimo sąlygos būtų aiškios, tikslios ir nedviprasmiškos. Tokiu būdu tiek tiekėjams, tiek pirkimo vykdytojui nepaliekama galimybė pirkimo sąlygas interpretuoti savaip, o pirkimo vykdytojas gali objektyviai nustatyti, ar tiekėjo pateiktas pasiūlymas atitinka nurodytas sąlygas.

8. PAPILDOMOS PRIEMONĖS SAVANORIŠKAI SIEKIANT UŽTIKRINTI AUKŠTESNIUS SKAIDRUMO STANDARTUS

- Tvarka, nustatanti etiško elgesio reikalavimus – tai pirkimo vykdytojo patvirtintas vidinis teisės aktas, nustatantis etiško elgesio reikalavimus darbuotojams. Siekiant užtikrinti procedūrų skaidrumą, pirkimo vykdytojams rekomenduojama nustatyti tvarką, kaip suvokiamas etiškas elgesys ir kaip darbuotojas turėtų elgtis vienoje ar kitoje situacijoje. Su šia tvarka turėtų susipažinti ir ja vadovautis kiekvienas pirkimo vykdytojo darbuotojas. Atitinkamą tvarką rekomenduojama paskelbti pirkimo vykdytojo interneto tinklalapyje.

- Pranešimų kanalas, kuriuo visi suinteresuoti asmenys (taip pat ir organizacijos darbuotojai) galėtų anonimiškai pranešti apie galimus neskaidrius, nesąžiningus, įgaliojimus viršijančius veiksmus ir pan. Pirkimo vykdytojas turėtų aktyviai skatinti darbuotojus naudotis šiuo kanalu net ir klausimams dėl galimai neetiško kolegų elgesio kelti. Vadovams rekomenduojama išreikšti poziciją, kad darbuotojai, pastebėję galimai neetišką ar neskaidrų kolegų elgesį, apie tai privalo pranešti. Taip pat svarbu, kad šis kanalas būtų patikimas – darbuotojai turėtų žinoti, kas atsakingas už jo priežiūrą.

- Prisijungimas prie iniciatyvų – siekiant didinti viešojo sektoriaus institucijų veiklos skaidrumą ir atvirumą visuomenei, pirkimo vykdytojai skatinami prisijungti prie įvairių korupcijos prevencijos srityje veikiančių institucijų (pavyzdžiui, Transparency International Lietuvos skyriaus) organizuojamų iniciatyvų. Šios iniciatyvos kuriamos pastebėjus, kad reikalingi svarūs pokyčiai skaidrumo srityje bei gerosios praktikos pavyzdžiai.

- Trumpos atmintinės pirkimus vykdančiams ir inicijuojantiems asmenims, jei yra galimybė, pateikiamos jiems nuolat matomoje vietoje.

GEROJI PRAKTIKA

Pirkimo vykdytojui rekomenduojama visiems darbuotojams gerai matomoje vietoje pakabinti atmintinę dėl aspektų, kurie, siekiant elgtis etiškai, turi būti taikomi praktikoje. Šioje atmintinėje galėtų būti primenama apie viešųjų ir privačių interesų deklaravimo pareigą, nusišalinimą iškilus viešųjų ir privačių interesų konfliktui ir kt.

Etiško elgesio kultūra ugdoma pradedant nuo mažų dalykų.

RINKOS TYRIMAS

Problematika:

Pasitaiko atvejų, kai pirkimų specialistai nežino realios perkamų prekių, paslaugų ar darbų rinkos kainos. Taip kyla rizika, jog prekės, paslaugos ar darbai bus įsigijami brangiau, o sprendimai priimami neatsakingai, neužtikrinant efektyvaus valstybės lėšų panaudojimo.

Pasiūlymas:

Prieš vykdant pirkimą, pirkimo vykdytojui siūloma atlikti perkamų prekių, paslaugų ar darbų rinkos tyrimą, pavyzdžiui, paskambinti įmonėms ar parduotuvėms, kurios gali pasiūlyti norimą prekę ar paslaugą, informacijos apie kainas paieškoti internete ir panašiai, ir tokiu būdu sužinoti, kokios kainos šiuo metu vyrauja rinkoje. Šis paprastas būdas padės pirkimų specialistui atsakingai įvertinti situaciją bei priimti pagrįstus sprendimus.

Daugiau apie rinkos tyrimą galite sužinoti gairių „Rinkos konsultacijos: iššūkiai ir galimybės“ 3 skyriuje.

PASIŪLYMŲ VERTINIMO SANTRAUKA

Problematika:

Vykdamas pirkimus pagal kainos ar sąnaudų ir kokybės santykio kriterijų, tiekėjams dažnai nėra aišku, dėl kokių priežasčių laimėjo pasirinktas tiekėjas.

Pasiūlymas:

Pirkimo vykdytojui pagal kainos ar sąnaudų ir kokybės santykio kriterijų atliekant didelės vertės pirkimus, kurie gali sulaukti nemažo visuomenės dėmesio, siūloma parengti pasiūlymų vertinimo santrauką, kartu joje nurodant, dėl kokių priežasčių laimėtoju išrinktas konkretus tiekėjas ir ją išviešinti. Viešai paskelbus šią informaciją, būtų prisidedama prie sąžiningesnio pirkimų vykdymo.

SUSITIKIMŲ REGISTRAS

Problematika:

Iškylus nesklandumams dėl pirkimų vykdymo, dažnai nežinoma informacija apie įvykusius pirkimo vykdytojo darbuotojų susitikimus. Neaišku, ar darbuotojai nebuvo susitikę su tam tikrais tiekėjais, ir ar šie susitikimai nebuvo susiję su pirkimais. Nefiksuojant tokio pobūdžio informacijos, kyla įtarimų dėl galimai neskaidrių pirkimo vykdytojo susitarimų su tam tikromis interesų grupėmis.

Pasiūlymas:

Pirkimo vykdytojui siūloma sukurti atskirą registrą, kuriame būtų talpinama informacija apie susitikimus, nurodant kada, su kuo ir dėl ko įvyko registruojamas susitikimas.

ETIKOS STANDARTAI

Pirkimo dokumentuose galima nustatyti reikalavimą, kad laimėtojas, su kuriuo bus sudaryta sutartis, laikysis etikos standartų, pavyzdžiui, pasitvirtins tai numatančią tvarką ir vadovausis Lietuvos verslo konfederacijos sukurtu Tiekėjų etikos kodekso viešuosiuose pirkimuose.

DOKUMENTO VERSIJOS

Versijos numeris	Data	Komentarai / pataisymai
1	2017-02-02	<u>Pradinė dokumento versija.</u>
2	2018-06-21	Atnaujintas ir peržiūrėtas dokumentas. Šis dokumentas.

ETIŠKO ELGESIO ATMINTINĖ PIRKIMO VYKDYTOJO DARBUOTOJAMS, VYKDANTIEMS PIRKIMUS

1

- **AR PRIEŠ PRADĖDAMAS VYKDYTI PIRKIMĄ ATLIKAI RINKOS KAINŲ ANALIZĘ?**

- **Prisimink**, kad prieš pradėdamas vykdyti pirkimą, siūloma atlikti perkamų prekių, paslaugų ar darbų rinkos tyrimą, pavyzdžiui, paskambinti įmonėms ar parduotuvėms, kurios gali pasiūlyti norimą prekę ar paslaugą, informacijos apie kainas paieškoti internete ir panašiai, tokiu būdu sužinoti, kokios kainos šiuo metu vyrauja rinkoje.

2

- **AR PRIEŠ PRADĖDAMAS VYKDYTI PIRKIMĄ PASIRAŠEI NEŠALIŠKUMO DEKLARACIJĄ IR KONFIDENCIALUMO PASIŽADĖJIMĄ?**

- **Prisimink**, kad prieš pradėdamas vykdyti pirkimą, pirkimo vykdytojo ar pagalbinės pirkimų veiklos paslaugų teikėjo darbuotojas, pirkimo komisijos narys ar ekspertas, stebėtojas, dalyvaujantis pirkimo procedūroje ar galintis daryti įtaką jos rezultatams turi pasirašyti nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą, o atsiradus aplinkybėms, kurios gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, nedelsiant raštu pranešti apie tai pirkimo vykdytojo vadovui ar jo įgaliotajam atstovui.

3

- **AR LAIKAISI PRINCIPO „DOVANĖLĖMS – NE“?**

- **Prisimink**, kad net mažiausia dovanėlė gali sukelti ją įteikusio asmens lūkesčius Tavo atžvilgiu ir daryti spaudimą priimti atitinkamus sprendimus.

4

- **AR PAVIEŠINAI INFORMACIJĄ APIE VYKDOMĄ PIRKIMĄ?**

- **Prisimink**, kad CVP IS reikia viešinti su pirkimu susijusią informaciją, Viešųjų pirkimų įstatymo ir Pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

5

- **AR ĮVERTINAI GALIMUS INTERESŲ KONFLIKTUS PO PASIŪLYMŲ GAVIMO?**

- **Prisimink**, kad, interesų konflikto atsiradimo galimybė turi būti tikrinama ir po pasiūlymų gavimo, sužinojus, kokie tiekėjai dalyvauja pirkime.

6

- **AR PATIKRINAI INFORMACIJĄ APIE PIRKIME DALYVAUJANČIUS EKSPERTUS IR ĮVERTINAI JŲ SĄSAJAS SU KITAIŠ PIRKIMO DALYVIAIS?**

- **Prisimink**, kad rekomenduojama patikrinti informaciją apie pirkime dalyvaujančius ekspertus internetu ar kitomis priemonėmis, taip įvertinant jų galimas sąsajas su pirkime dalyvaujančiais tiekėjais.